

R VAN ONS ALLEMAAL SINDE 1976

Smaken en prioriteiten veranderen, zo blijkt elke keer weer. De ooit zo beroemde kan die Adam van Vianen maakte voor het Amsterdamse goud- en zilversmidsgilde werd na de liquidatie van het gilde van de hand gedaan in 1821. Van Vianens magnum opus verdween geruisloos naar het buitenland en leek voorgoed verloren voor het Nederlands kunstbezit.

De kan – of eigenlijk is het een gildebeker – is in 1614 gemaakt door de Utrechtse zilversmid Adam van Vianen ter nagedachtenis aan zijn broer Paulus die in het jaar ervoor in Praag was overleden. Om het daadwerkelijk een monument voor zijn vermaarde broer te laten zijn, nam Adam diens handelsmerk als uitgangspunt, het ornament dat Paulus had ontwikkeld. Het resultaat werd het beroemdste voorbeeld van de zogenaamde kwabstijl, een fantasievolle combinatie van vloeiende, aan de natuur ontleende motieven.

Het pronkstuk genoot in de 17de eeuw een enorme reputatie: de beker is vele malen weergegeven door Amsterdamse schilders en werd nog in 1675 door kunstenaar-auteur Joachim von Sandrart geprezen als 'ein wunder-seltsames Stuck'. Het is nauwelijks te bevatten dat er in de 19de eeuw zo achteloos met dit beroemde stuk zilver werd omgesprongen. Pas halverwege de 20ste eeuw dook het weer op, en werd het tentoongesteld in de Royal Scottish Academy in Edinburgh.

In oktober 1976 kwam de kan ter veiling. Het Rijksmuseum Amsterdam zette alles op alles en kreeg daarbij hulp van de Vereniging Rembrandt, die beloofde een derde deel van de aankoop prijs voor haar rekening te zullen nemen, tot een maximum van

250.000 gulden. Dat geld bleek hard nodig, want er was grote internationale belangstelling voor 'de meest begeerde zilveren beker ter wereld', zoals *De Telegraaf* de kan 10 dagen voor de veiling omschreef. Uiteindelijk lukte het hem voor het recordbedrag van 812.000 gulden (700.000 plus opgeld) te bemachtigen. Dirk Jan Biemond, conservator edele metalen van het Rijksmuseum: 'Het was toen het hoogste bedrag dat in Nederland ooit voor één stuk zilver was betaald. Hoe bijzonder dat was, blijkt wel uit het feit dat er nog steeds mensen naar me toe komen die bij die veiling betrokken waren: "Dat jullie toen dát stuk hebben kunnen kopen, dat is echt prachtig!"'

'Als je de verzameling van het Rijksmuseum in een top tien zou moeten samenvatten, zou de Vianenkan daar zeker bij zijn, net als de *Nachtwacht* en Vermeers *Melkmeid*. Dit stuk is onmisbaar als je wilt vertellen wat het streven was in de edelsmeedkunst van de Gouden Eeuw. Van Vianen liet alle conventies los, transformeerde een gebruiksvoorwerp tot bijna abstracte kunst, en excelleerde in ontwerp en technische uitvoering. Daarmee is deze beker tevens een uitdrukking van het zelfbewustzijn van de edelsmid als kunstenaar.' ♦

Kan met deksel
Adam van Vianen
1614. Verguld zilver, H. 25 cm
RIJKSMUSEUM, AMSTERDAM

In 1976 aangekocht met steun van de Vereniging Rembrandt